

Begroting 2017

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Provincie Gelderland

Definitief PS
dinsdag 26 september 2017 16:26

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

---

 provincie
Gelderland

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Financiële positie

De financiële positie van de provincie wordt door twee aspecten bepaald:

- Het begrotingssaldo
- De vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige

Voorheen werd de vrije ruimte in de Algemene reserve ook in bovenstaand rijtje genoemd. In de Algemene reserve houden we enkel middelen aan als 'buffer' in het kader van het weerstandsvermogen, zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het hoofdstuk 'Paragrafen' van deze Begroting. Een overschot of tekort wordt verrekend met de vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige.

Onderstaand worden het begrotingssaldo en de vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige nader toegelicht.

Begrotingssaldo

Het begrotingssaldo is het verschil tussen de geraamde baten en geraamde lasten en daarmee geeft het een prognose van het jaarrekeningresultaat. Het begrotingssaldo is het geraamde overschot of tekort van enig jaar.

De mutaties op het begrotingssaldo hebben wij ten behoeve van de leesbaarheid en transparantie in twee categorieën ingedeeld. De eerste categorie handelt over de mutaties als gevolg van staand beleid of exogene factoren. In de tweede categorie stellen wij uw Staten voor om een aantal knelpunten op te lossen door additionele middelen beschikbaar te stellen.

Wij geven, zoals gebruikelijk, het begrotingssaldo weer in miljoenen, afgerond op één decimaal. Hiermee bieden wij uw Staten op een inzichtelijke en globale wijze inzicht in de mutatie van onze financiële positie. De concrete bedragen zijn echter leidend, deze maken ook deel uit van de individuele weergave in de kerntaken, zoals deze in de kerntaken zijn opgenomen.

Bedragen x € 1 mln.		2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldo na Najaarsnota 2016		8,4	7,8	10,2	8,0
Categorie I: mutaties a.g.v. staand beleid of exogene factoren					
1	Opcenten motorrijtuigenbelasting	4,7	4,8	4,8	4,9
2	Vrijval oude Coalitieakkoord middelen	2,4	1,4	0,8	
3	Vrijval budget Sociaal profiel				9,5
4	Opheffen blokkade Stamkapitaal i.v.m. aanvulling exploitatie	-13,3	-13,3	-13,3	-13,3
5	Provinciefonds septembercirculaire	2,6	5,9	8,1	13,8
6	Onderhoud wegen		pm	pm	pm
7	Leefbaarheid				pm
Categorie II: Knelpunten					
8	Sjoel Elburg	-0,3			
9	Omroep Gelderland	-1,3	pm	pm	pm
10	Toiletten op regionale stations	-2,8			
	Afronding	0,1			
Begrotingssaldo na Begroting 2017		0,5	6,6	10,6	22,9

Toelichting per onderdeel begrotingssaldo

1. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Zoals gemeld in het vervolgvoorstel bij de Najaarsnota 2016 (PS2016-579) hebben we de raming van de opcenten motorrijtuigenbelasting geactualiseerd en meerjarig verwerkt in deze Begroting.

2. Vrijval oude Coalitieakkoord middelen

In het vervolg op de Voorjaarsnota 2016 (PS2016-404) vallen er in deze Begroting middelen vrij vanuit het voorgaande coalitieakkoord. Het betreffen middelen met betrekking tot verplaatsing intensieve veehouderij (2017 en 2018) en verplaatsing glastuinbouw (2019).

3. Vrijval budget sociaal profiel

Eerder hebben wij al met uw Staten gedeeld dat op basis van 'Kompas 2020' er geen provinciale taken meer liggen op het sociale vlak. Vóór Kompas 2020 lagen die taken er wel en was er ook structureel budget beschikbaar om deze taken uit te voeren. In de huidige coalitieperiode wordt deze financiële ruimte benut voor de opgave Leefbaarheid. Wij zien voor deze opgave ook wel een structurele component, al zal die aanmerkelijk kleiner zijn dan wat eerder het 'sociaal profiel' was. In deze actualisatie van het begrotingssaldo laten wij het structurele bedrag van het oude 'sociaal profiel' vrijvallen en nemen wij een pm-post op voor de structurele consequenties voor de opgave Leefbaarheid. Zie ook punt 7.

4. Opheffen blokkade stamkapitaal i.v.m. aanvullen exploitatie

Vanuit vorige bestuursperiodes is besloten om een deel van het rendement uit vermogensbeheer aan te wenden voor het structureel aanvullen van de exploitatie. Het gaat dan om een bedrag van € 13,3 miljoen. In het vervolgvoorstel van de Voorjaarsnota 2016 hebben wij uw Staten aangegeven dat wij de structurele meevaller vanuit het begrotingssaldo

mogelijk willen inzetten voor het opheffen van de blokkade in verband met het aanvullen van de exploitatie. In deze Begroting is dat verwerkt.

5. Provinciefonds septembercirculaire

In de septembercirculaire zien wij een structurele meevaller. Het Rijk verhoogt zijn uitgaven en via het systeem van 'samen trap op, samen trap af' stijgt dan de omvang van het provinciefonds mee. Tevens wordt door de invoeging van de BDU de verhoging van het accres berekend over een grotere basis.

6. Onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen

In uw vergadering van november 2016 is de nota infrastructurele kapitaalgoederen geagendeerd. Op basis van het onderhoudsniveau 'sober en doelmatig' is de budgetbehoefte voor onderhoud € 7,3 miljoen hoger dan het huidige budget. Momenteel hanteren wij voor het begrotingssaldo nog een pm post omdat wij nog onderzoeken of het budget kan worden verlaagd. Wij denken daarbij aan innovaties, ketensamenwerking in de uitvoering en/of besparingen door éénmalige investeringen door te voeren. Dit hebben wij ook in de nota aangegeven. In de Voorjaarsnota 2017 vullen wij de pm post concreet in.

7. Leefbaarheid

De opgave Leefbaarheid wordt in deze coalitieperiode gedekt uit de structurele middelen van wat eerder 'Sociaal profiel' was. Zie ook punt 4 van deze actualisatie. In de Midterm review willen wij graag met uw Staten van gedachten wisselen over de (structurele) opvolging van de opgave Leefbaarheid en de financiële consequenties die hiermee zijn gemoeid. Hiertoe zetten wij deze post op dit moment op pm.

8. Sjoel Elburg

Bij Voorjaarsnota 2016 hebben uw Staten motie 16M53 Museum Sjoel te Elburg aangenomen. Met het oog hierop stellen wij voor om ter uitvoering van de motie € 300.000 beschikbaar te stellen vanuit de algemene middelen voor de realisatie van de afronding van de uitbreiding, verbouwing en inrichting van de Sjoel. Zie ook onderdeel Reactie op moties en toezeggingen in hoofdstuk Beleidsmatige en financiële actualisatie van deze Begroting.

9. Omroep Gelderland

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2016 hebben uw Staten de motie 16M48 aangenomen. Met het oog hierop stellen wij uw Staten voor om voor 2017 een bedrag van € 1.250.000 ter beschikking te stellen vanuit de algemene middelen voor versterking van de regionale identiteit en verbinding (€ 1.108.000) en anderzijds het realiseren van een versterking van de lokale journalistiek in Gelderland (€ 142.000). De jaren 2018 t/m 2020 hebben wij op pm gezet en dit zullen wij betrekken bij de Midterm review/Voorjaarsnota 2017. Zie voor een nadere toelichting over dit onderwerp de statenbrief die uw Staten rondom de behandeling van deze begroting ontvangen.

10. Toiletten op regionale stations

In de vergadering van de commissie Bereikbaarheid en Openbaar vervoer en Cultuur op 14-09-2016 is de statenbrief 'Toiletten op regionale stations' (PS2016-585) behandeld. Daarbij hebben wij aangegeven met een voorstel te komen om op 22 regionale stations toiletten te realiseren. Met het oog hierop stellen wij uw Staten voor om voor 2017 een bedrag van € 2.800.000 ter beschikking te stellen vanuit de algemene middelen.

Vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige

In het onderdeel "Algemene Dekkingsmiddelen en overige" ramen en verantwoorden wij onder andere de ontvangsten van het vermogensbeheer en het dividend. De vrij programmeerbare ruimte van deze reserve betrekken we bij de verdeling van middelen over de investeringsopgaven die voortvloeien uit het coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland'. Na Voorjaarsnota 2016 is er nog een bedrag van € 4,5 miljoen te genereren uit 'vrijval / meevallers / aanpassing van de programma's' en dat bedrag wordt in deze Begroting ingevuld.

Vanaf deze Begroting presenteren wij de vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige op basis van de mutaties, conform het begrotingssaldo.

Hiermee zijn de beide overzichten die gaan over de financiële positie op dezelfde wijze opgezet.

Bedragen x € 1 mln.		2017	2018	2019	2020
Vrij programmeerbare ruimte na Najaarsnota 2016		0,0	9,6	-2,6	92,1
Mutaties Begroting 2017					
1	Vermogensbeheer	-1,1	-3,1	-4,7	0,6
2	Opheffen blokkade Stamkapitaal i.v.m. aanvulling exploitatie	13,3	13,3	13,3	13,3
3	Terugbetaling aan Stamkapitaal i.v.m. één reserve per kerntaak	-21,4	21,4		
4	Investeringsopgave "Ruimte voor Gelderland"	-4,5			
5	Aanpassing Algemene reserve i.v.m. noodzakelijk weerstandsvermogen	30,8			
6	Aanpassing 5% bijdrage Energietransitie				0,8
Vrij programmeerbare ruimte na Begroting 2017 incl mutaties		17,1	41,2	6,0	106,9
Reserveringen					
7	Deltaprogramma waterveiligheid	€ 50 - € 70 mln.			-2,0
Vrij programmeerbare ruimte na Begroting 2017 incl mutaties en reserveringen		17,1	41,2	6,0	104,9

Toelichting per onderdeel

1. Vermogensbeheer

Dit betreft de ontvangsten van vermogensbeheer en schatkistbankieren verminderd met de kosten van de beleggingen. De kosten van beleggingen bestaan voornamelijk uit kosten van meegekochte rente in obligaties (agio). De bedragen in het overzicht betreffen de mutaties naar aanleiding van een geactualiseerde raming.

2. Opheffen blokkade Stamkapitaal i.v.m. aanvulling exploitatie

Vanuit vorige bestuursperiodes is besloten om een deel van het rendement uit vermogensbeheer aan te wenden voor het structureel aanvullen van de exploitatie. Het gaat dan om een bedrag van € 13,3 miljoen. In het vervolgvoorstel van de Voorjaarsnota 2016 (PS2016-404) hebben wij uw Staten aangegeven dat wij de structurele meevaller vanuit het begrotingssaldo mogelijk willen inzetten voor het opheffen van de blokkade in verband met het aanvullen van de exploitatie. In deze Begroting is dat verwerkt.

3. Terugbetaling aan Stamkapitaal i.v.m. één reserve per kerntaak

Vanaf 2015 is er sprake van een lening uit het Stamkapitaal, met name als gevolg van uw besluit (PS2014-764<http://begrotingscyclus.gelderland.nl/2015Begroting/Paginas/Overzicht.aspx>) omtrent één reserve per kerntaak. De terugbetaling van deze lening, de aanvulling van het Stamkapitaal, verloopt via de vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige. In 2015 en 2016 zijn reeds bedragen terugbetaald, in 2017 betalen we het laatste deel van € 21,4 miljoen terug.

4. Investeringsopgave "Ruimte voor Gelderland"

In deze Begroting zijn voor de investeringsopgaven in het kader van het coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland' middelen de laatste benodigde middelen verdeeld over de verschillende kerntaken. Het betreft een bedrag van € 4,5 miljoen.

5. Aanpassing Algemene reserve i.v.m. noodzakelijk weerstandsvermogen

In de Algemene reserve houden we enkel middelen aan als 'buffer' in het kader van het weerstandsvermogen. Een overschot of tekort wordt verrekend met de vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige. In dat kader wordt er € 30,8 miljoen vanuit de Algemene reserve toegevoegd aan de vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het hoofdstuk 'Paragrafen' van deze Begroting.

6. Aanpassing 5% bijdrage Energietransitie

Conform uw Statenbesluit PS 2007-333 zal 5% van de ontvangen dividenden Alliander (voorheen Nuon) en de opbrengst van het vermogensbeheer ingezet worden voor klimaatvriendelijke en energiezuinige beleid. De bedragen in het overzicht betreffen de mutaties naar aanleiding van een geactualiseerde raming

7. Deltaprogramma waterveiligheid

Conform uw besluit in de Voorjaarsnota 2015 PS2015-393 is er een reservering opgenomen met betrekking tot het Deltaprogramma waterveiligheid.

Meerjarige Investeringsagenda

Voor het agenderen en prioriteren van (lange) termijn doelstellingen -doelstellingen voorbij de coalitieperiode- hanteren wij de systematiek van de Meerjarige Investeringsagenda (MIA). In de MIA ramen wij de toekomstige baten uit het vermogensbeheer en de bestemming van die baten. Zoals wij eerder met u hebben gedeeld gaan wij spaarzaam om met de inzet van deze toekomstige dekkingsmiddelen. Het uitgangspunt dat beleid wordt uitgevoerd met middelen die in de betreffende coalitieperiode voor handen zijn blijft onverminderd van kracht en slechts bij hoge uitzondering kunnen toekomstige dekkingsmiddelen worden gealloceerd. En daarbij hanteren we dan het MIA.

Om een project in het MIA te plaatsen hebben uw Staten in de Voorjaarsnota 2015 (PS2015-393) de vereisten voor het 'toegangkaartje' vastgesteld. Projecten kunnen in de MIA worden opgenomen als:

1. Er sprake is van een concreet project, d.w.z een opgave met een duidelijke begin- en einddatum en een duidelijk op te leveren product.
2. De startdatum van de realisatie ligt in een toekomstige bestuursperiode.
3. Omvang van het project is substantieel van aard.

Dit overzicht is een doortrekking van het overzicht van de vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige. Onderstaand overzicht is nu ook op basis van mutaties opgezet.

Bedragen x € 1 mln.		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vrij programmeerbare ruimte na Najaarsnota 2016		90,2	82,7	81,2	74,4	72,5	72,5	72,5	72,5	72,5	72,5	72,5
Mutaties Begroting 2017												
1	Vermogensbeheer	-1,0	-1,0	-1,0	-2,7	-2,7	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4
2	Opheffen blokkade Stamkapitaal i.v.m. aanvulling exploitatie	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3
3	Aanpassing 5% bijdrage Energietransitie	1,0	1,4	1,5	2,0	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Vrij programmeerbare ruimte na Begroting 2017 incl mutaties		103,6	96,4	95,1	87,1	85,3	81,8	81,8	81,8	81,8	81,8	81,8
Reserveringen												
4	Deltaprogramma waterveiligheid	€ 50 - € 70 mln.	-6,0	-6,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0	
5	Garantstelling tolopbrengst A15	€ 35 mln.			-35,0							
Vrij programmeerbare ruimte na Begroting 2017 incl mutaties en reserveringen		97,6	90,4	52,1	79,1	77,3	73,8	73,8	73,8	73,8	81,8	81,8

Toelichting per onderdeel

Nummers 1 t/m 4:

Zie de toelichting van de vrij programmeerbare ruimte reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige nummer 1, 2, 6 en 7.

5. Garantstelling tolopbrengst A15

Conform uw Statenbesluit PS2011-571 inzake de bijdrage aan de doortrekking van de A15 hebben uw Staten ook besloten een reservering te maken in verband met de garantstelling voor tolinkomsten. Op basis van informatie van Rijkswaterstaat in verband met de geplande oplevering (2021-2023) en de aard van de post, hebben we de € 35 miljoen geplaatst in 2023.

Geprognosticeerde balans

Naar aanleiding van het gewijzigde BBV hebben we onderstaand de geprognosticeerde balans opgenomen.

Vaste Activa				
Immateriële vaste activa	23.401	18.501	14.401	10.701
Saldo agio/diagio	23.401	18.501	14.401	10.701
Materiële vaste activa	155.124	229.396	254.615	258.098
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	95.539	173.143	201.591	206.867
Investeringen met een economisch nut	59.585	56.254	53.024	51.230
Financiële vaste activa	2.618.774	2.618.774	2.618.774	2.618.774
Kapitaalverstrekking aan Deelnemingen	91.077	91.077	91.077	91.077
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	272.319	272.319	272.319	272.319
Overige uitzettingen	2.255.378	2.255.378	2.255.378	2.255.378
Vlottende Activa				
Vorraden	17.826	11.436	5.086	85
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	15.175	15.175	15.175	15.175
Overlopende activa	154.675	154.675	154.675	154.675
Rekening courant verhouding met het rijk	1.316.006	1.193.460	1.238.374	1.309.992

Vaste Passiva				
Eigen Vermogen	4.118.008	4.058.446	4.118.127	4.184.528
Voorzieningen	13.123	13.123	13.123	13.123
Vlottende Passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	78.067	78.067	78.067	78.067
Overlopende passiva	224.032	224.032	224.032	224.032

Toelichting geprognosticeerde balans

Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Uitgegaan wordt van de eindbalans van de laatstvastgestelde jaarrekening, in dit geval de Jaarstukken 2015
- Vervolgens wordt het lopende begrotingsjaar toegevoegd conform de laatste ramingen uit de Najaarsnota, in dit geval de Najaarsnota 2016.
- Vervolgens worden de vier volgende jaren toegevoegd conform de begroting en meerjarenraming (in dit geval 2017 en 2018 t/m 2020).
- Voor de gegevens die niet beschikbaar zijn in het financieel systeem worden rekenregels gebruikt:
  - a. Sommige posten worden op nul geëxtrapoleerd;
  - b. Bij sommige posten wordt de eindstand van de laatstvastgestelde jaarrekening geëxtrapoleerd;
  - c. Om de balans in evenwicht te brengen wordt de post 'rekening courant verhouding met het Rijk' gehanteerd.

Emu saldo

Voor de berekening van het aandeel van Provincie Gelderland in het EMU-saldo wordt verwezen naar de paragraaf EMU-saldo in het hoofdstuk 'Paragrafen' van deze Begroting.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume.

Voor boekjaar 2017 is er geen sprake meer van een verplichting met betrekking tot vakantiegeld aangezien er per 1 januari 2016 sprake is van het Individueel KeuzeBudget (IKB). Dit houdt in dat het vakantiegeld in het boekjaar aan de medewerker ter beschikking wordt gesteld en er dus geen verplichting meer is aan het einde van het boekjaar.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x1.000)	2017	2018	2019	2020
Vakantiegeld	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen	100	100	100	100
Totaal	100	100	100	100

Staat van activa

Gelet op de artikelen 20 en 22 van het BBV wordt aandacht besteed aan de investeringen. Het BBV is gewijzigd en we zijn verplicht om vanaf 2017 investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren. Deze verplichting was al aanwezig voor investeringen met een economisch nut. Voor een aantal investeringen hanteren wij een ideaalcomplex, deze worden daarom niet in onderstaand overzicht meegenomen.

	2017	2018	2019	2020
Investerings met een economisch nut	13,7	0	0	0
Investerings met een maatschappelijk nut	95,5	78,6	30,2	9,3
Totale investeringen	109,2	78,6	30,2	9,3

Investerings- en financieringsstaat

Gelet op artikelen 20 en 22 van het BBV is onderstaand de investerings- en financieringsstaat opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Stand per 1-1-2017	Vermeerderingen	Verminderings	Afschrijvingen	Stand per 31-12-2017
Investerings					
Immateriële activa	29.501			6100	23.401
Materiële activa (economisch)	50.129	13.653		4.197	59.585
Materiële activa (maatschappelijk)	0	95.539			95.539
Deelnemingen	91.077				91.077
Verstrekte vaste leningen	274.386		2.067		272.319
Obligaties	1.574.145		101.500		1.472.645
Schatkistbankieren	682.776				682.776
Hybride lening	99.957				99.957
a) Totaal investeringen	2.801.971		103.567	10.297	2.797.299
Financieringsmiddelen					
Algemene reserves	42.200		30.800		11.400
Bestemmingsreserves	4.127.387	689.078	709.857		4.106.608
Voorzieningen	13.123	1.379	1.379		13.123
Opgenomen vaste geldleningen	0				0
b) Totaal Financieringsmiddelen	4.182.710	690.457	742.036		4.131.131
Financieringsoverschot op basis van de begrotingscijfers (b-a)	1.380.739				1.333.832

Reserves

In onderstaand overzicht zijn de geraamde dotaties, onttrekkingen en standen van de algemene reserve, de kerntaakreserves en de reserve stamkapitaal opgenomen voor 2017 en in meerjarig kader.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2017				Raming 2018			Raming 2019			Raming 2020		
Kerntaak	Geraamde stand 1-1-2017 na Najaarsnota	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2017	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2018	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2019	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2020
Algemene Reserve	42.200	0	30.800	11.400	0	0	11.400	0	0	11.400	0	0	11.400
Bestemmingsreserve													
1 - Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer	182.826	10.148	54.927	138.047	32.650	45.848	124.849	44.729	7.517	162.061	170	1.202	161.029
2 - Milieu, energie & klimaat	61.365	11.626	23.735	49.256	19.773	14.589	54.441	21.984	10.672	65.752	9.272	6.711	68.313
3 - Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden	193.539	51.290	53.443	191.387	41.388	67.995	164.780	40.372	60.579	144.573	29.384	54.607	119.350
4 - Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer	411.005	196.836	226.162	381.679	195.422	245.080	332.020	236.467	222.869	345.619	181.654	194.334	332.939
5 - Regionale economie	94.765	2.583	47.319	50.030	17.011	27.545	39.496	23.704	19.327	43.873	1.566	6.099	39.341
6 - Cultuur en erfgoed	27.289	7.862	21.564	13.587	8.845	8.300	14.132	10.412	6.123	18.420	6.135	6.123	18.433
7 - Kwaliteit van het openbaar bestuur	9.465	0	4.200	5.265	0	4.375	890	0	690	200	0	0	200
Mens & Middelen	44.186	21.729	32.672	33.242	24.159	26.283	31.119	15.412	11.595	34.936	11.991	11.595	35.332
Algemene dekkingsmiddelen en overige	156.523	163.718	150.296	169.944	123.321	82.117	211.148	120.691	114.717	217.122	116.580	9.682	324.021
Reserve Stamkapitaal	2.946.424	127.747	0	3.074.171	0	0	3.074.171	0	0	3.074.171	0	0	3.074.171
Totaal bestemmingsreserve	4.127.387	593.539	614.318	4.106.608	462.570	522.132	4.047.046	513.771	454.089	4.106.727	356.752	290.352	4.173.128
Totaal	4.169.587	593.539	645.118	4.118.008	462.570	522.132	4.058.446	513.771	454.089	4.118.127	356.752	290.352	4.184.528

Algemene reserve:

De mutatie in de Algemene reserve (onttrekking van € 30,8 miljoen) heeft te maken met het benodigde weerstandsvermogen. Twee keer per jaar wordt het benodigde weerstandvermogen bepaald en daarop wordt de Algemene reserve aangepast. Zie ook het onderdeel 'vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige'.

Reserve stamkapitaal:

De mutatie in de reserve stamkapitaal (dotatie van € 127,7 miljoen) betreft de terugbetaling van de 'lening' uit deze reserve bij de instelling van één reserve per kerntaak. In 2017 wordt het laatste gedeelte van de lening afgelost, zodat de reserve stamkapitaal weer op niveau is. Zie ook het onderdeel 'vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige'.

Zie voor de verdere toelichting van de reserves bijlage 1 'Bestedingsplannen van de reserves'.

Voorzieningen

Er is sprake van twee voorzieningen, zie onderstaand verloopoverzicht.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2017				Raming 2018			Raming 2019			Raming 2020		
Kerntaak	Geraamde stand 1-1-2017 na Najaarsnota	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2017	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2018	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2019	Geraamde Dotaties	Geraamde Onttrekkingen	Geraamde stand 31-12-2020
Voorziening APPA - pensioenen	8.318	0	0	8.318	0	0	8.318	0	0	8.318	0	0	8.318
Voorziening Grondwaterheffing EGH	4.804	1.379	1.379	4.804	1.079	1.079	4.804	1.079	1.079	4.804	1.079	1.079	4.804
Totaal	13.123	1.379	1.379	13.123	1.079	1.079	13.123	1.079	1.079	13.123	1.079	1.079	13.123

Voorziening APPA pensioenen:

Deze voorziening betreft de pensioenen van (oud-)gedeputeerden. Er zijn geen dotaties of onttrekkingen geraamd, aangezien de hoogte van de voorziening jaarlijks bij het opstellen van de Jaarstukken op basis van actuariële berekeningen wordt vastgesteld.

Voorziening Grondwaterheffing EGH:

De middelen in deze voorziening worden gebruikt voor onderhoud van de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater. De dotaties bestaan uit de te verwachten ontvangsten van externe partijen die grondwater onttrekken. De onttrekkingen aan de voorziening bestaan uit de lasten in het kader van de maatregelen die we nemen om het grondwater op peil te houden.

Specificatie stelposten

In de Voorjaarsnota stellen uw Staten de kaders vast voor de Begroting en de meerjarenraming. Dit betekent dat in de Voorjaarsnota 2016 (PS2016-404) de indexatie voor boekjaar 2017 en verder worden vastgesteld. Dat gebeurt op basis van de dan bekende budgetten die geïndexerd moeten worden. Tussen de Voorjaarsnota en de werkelijke verdeling in deze Begroting kunnen budgetten muteren waardoor stelposten in 2017 niet op 0 eindigen. In de Voorjaarsnota 2017 zal dit zoals gebruikelijk gecorrigeerd worden aan de hand van nieuwe indexatiegegevens.

Nog te verdelen Middelen Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020
Indexering van subsidiebudgetten Voor de indexering van subsidiebudgetten worden stelposten in de begroting opgenomen die in de betreffende jaarschijven aan de desbetreffende budgetten worden toegekend. De stelposten zijn afgestemd op de door uw Staten vastgestelde uitgangspunten voor de begroting.	-231	641	1.348	1.924
Loon- en prijsmutaties provincie Voor de indexering van provinciale loon- en prijsgevoelige budgetten worden stelposten in de begroting opgenomen die in de betreffende jaarschijven aan de desbetreffende budgetten worden toegekend. De stelposten zijn afgestemd op de door uw Staten vastgestelde uitgangspunten voor de begroting.	-9	2.245	4.358	6.468
Onvoorzien In de begroting is een bedrag voor 'onvoorzien' opgenomen. Dit is een verplichting vanuit het BBV.	50	50	50	50
Overige 'nog te verdelen middelen'	0	0	0	0
Totaal 'Nog te verdelen middelen'	-190	2.935	5.756	8.442